

אפשר היה לבדוק על ידי עמוד הענון. ואצלו הראייה בנמרא בחולון, שהולכים אחר הרוב, היא מהפרות האדומות שועשו בשאר הדורות, ששם לא היה אפשר לבדוקה בלי לנתחה, וזאת אי אפשר כי יש לשורפה כשהיא שלימה, ובהכרח שהולכים אחר הרוב. ודברי פי חכם חן!

(7) ע"מ

שו"ת "בית יצחק" - יורה דעה, סימן לפ; שו"ת "הר צבי" - יור"ד, חלק ב', סימן מה; "דרכי משה" - יור"ד, סימן לה; שו"ת "נגזי יוסף" - סימן נג

„יתמה שם מרים ותקבר ע"ב" (כ: א) - אהז"ל על הפסוק הזה: מלמד שכלו מתי מדבר. מקשים העולם, מנ"ל לחז"ל לדרוש כן מפסוק זה? בעל „שני המאורות" מפרש ע"פ מה שאמור במדרש איכה שבמשך המ' שנה שהיו ב"י במדבר, בכל לילי תשעה באב כרו ב"י קברים לעצמם, ובבקר נשארו המתים בקבריהם, והנשארים בחיים הלכו לבתיהם. נמצא שעד שלא היה כל דור המדבר היתה תמיד הקבורה קודמת למיתה, וכאשר נאמר אצל מרים „ותמת שם מרים" ואח"כ „ותקבר שם", משמע מזה אשר כבר כלה ענין של מתי מדבר, ועכשיו התחילה תקופה חדשה של מיתה קודם לקבורה.

(8) ע"מ

6

ע"ז לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל (כ: יב)

להקדישני - שאילו דברתם אל הסלע והוציא, הייתי מקודש לעיני העדה, ואומרים: מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום, קל וחומר אנו (וי"ט)

(9) ע"מ

לכאורה אינו מובן, וכי מה הנפקא מינה כל כך אם היה מדבר אל הסלע או היה מכה, וכי עכשיו אין ק"ו, ומה הסלע כשמכים אותו נותן מים, ישראל שסבלו את כל המכות אעפ"כ אינו מועיל להם כלום, כמו שנאמר: "לשוא הכיתי בניכם מוסר לא לקחו" (ירמיה ב, ל).

אמנם ישנה נפקא מינה - שאם ראובן מדבר אל שמעון ושמעון עושה, הרי זה מעשה של שמעון ולא מעשה של ראובן, אבל אם מכהו הרי זה מעשה ראובן.

דוגמא לכך: בגמ' מבואר, וכך נפסק בשו"ע (י"ד סי' רסו סכ"ה), שעבד כנעני "נקנה במשיכה, שתקפו ומשכו אליו. אבל אם קראו והוא בא אליו, לא קנאו אלא א"כ הוא קטן". כלומר, כשם שאצל בהמה "קורא לה והיא באה" נחשב קנין משיכה, כך גם מועיל קנין זה אצל עבד קטן שאינו בר דעת. אבל אצל עבד גדול, אם קורא לו והוא בא - זה לא קנין משיכה, כי זה מעשה שלו הנעשה מדעתו, לא מעשה של הקונה.

והנה הקב"ה הוא הנותן מים, ומעשה הטבע הוא הבכבודו ובעצמו של הקב"ה, ואם משה היה מדבר אל הסלע היה זה מעשה של הסלע, היינו מעשה ה', ועכשיו שהכה את הסלע הרי זה מעשה משה.

זה ודאי שאם הוצאת המים היתה נקראת על שם משה רבינו, הדרך הנכונה לעשות זאת היתה ע"י הכאה, וכמו שאמר לו הקב"ה בפעם הראשונה שנצטוו להוציא מים מן על הסלע, ככתוב בפר' בשלח (שמות י, א-ז). אבל כעת משה רבינו לא נשלח להוציא מים, אלא להשמיע את דבר ה' אל הסלע, ואז כשהסלע יתן מים יהיה זה מעשה הסלע שהוא מעשה של טבע, ונמצא שהוא עצמו מעשה ה'. אבל עכשיו שהכה את הסלע, הרי זה מעשה של משה, והיפך כל המטרה שהיתה כאן, שהקב"ה יתן את המים בכבודו ובעצמו, והיה בזה חסרון בקידוש ה' בעולם.

(6)

והנה בפעם הראשונה נצטווה משה להכות את הסלע, ובפעם הזו לדבר, ולכאורה במה שונה הפעם השניה מהראשונה?

(3)

10
pe

1 וואלי אפשר לומר, שקודם מעשה קרח ידעו כולם את היסוד הגדול שמעשה משה הוא הבכבודו ובעצמו, ולכן משה הכה את הסלע, כי אף שבאופן זה המעשה מתייחס אל משה, אבל הרי זה היינו הך, שהרי מעשה משה הוא עצמו מעשה ה'. אבל אחרי מעשה קרח, שהוריד את עם ישראל ממדרגת טהרת האמונה, ואפילו אחרי שנבלע עם עדתו באדמה, עדיין אמרו: "אתם המיתם את עם ה'", כלומר, הם חלקו על היסוד שהבכבודו ובעצמו מתגלה דרך משה, ואח"כ כדי שהקב"ה ידבר בכבודו ובעצמו הוצרך להכניס את המטות לקודש הקדשים - מעתה יש צורך במעשה ה' יותר מפורש וברור, ושוב לא היה יכול משה לעשות מעשה מעצמו, כי לעם ישראל כבר לא היה כל כך ברור שיש ליחסו לבכבודו ובעצמו של השי"ת.

11

ואולי יש לדייק בזה לשון הפסוק: "יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל". שכל חסרון הקידוש ה' היה רק "לעיני בני ישראל", אבל בעצם הדבר לא היה חסרון של קידוש ה', כי היינו הך הוא אם המים באו על ידי משה או מהסלע עצמו.

10

לפי זה גם נראה לפרש את הפסוק בספר דברים (ג, ט) "ויתעבר ה' בי למענכם", והיינו שכל החטא היה רק בגללכם, כי אני מצדי, אין נפקא מינה אם אני מכה את הסלע או מדבר אליו, שכן מעשה משה הוא הבכבודו ובעצמו של הקב"ה, אבל בגללכם שאצלכם היה פקפוק באמונת הבכבודו ובעצמו, הוצרכתי זוקא לדבר אל הסלע, ונמצא שכל החטא והכעס שהיו כאן היו רק בגללכם.

עוד ניתן לומר בזה ביאור נוסף.

21

הפעם הראשונה היתה לפני מתן תורה. כלל ישראל באותה תקופה היו במשל של "בני בכורי ישראל", וילד שאינו מתנהג כראוי לפעמים גם מכים אותו. אבל הפעם שניה היתה אחרי מתן תורה, שם נוצר בינינו לבין הקב"ה קשר מסוג שונה לחלוטין - קשר כמו של איש ואשה. כאשר בעל מעוניין שאשתו תעשה דבר מסויים, הוא יכול לבקש זאת ממנה ואולי אף לומר לה בתקיפות, אך לעולם לא יכה אותה. הכאה מובילה לגירושין!

22

כך בדיוק אמר הקב"ה למשה רבינו: אני רציתי ללמד את העם היהודי שכלפיו די בדבור. כשנאמר ליהודי להניח תפילין, הוא מיד מניח תפילין מחמת האהבה העצומה כלפי בוראו. אם נדרשת הכאה כדי שיהודי יקיים מצוות, יוצא מזה ח"ו 'גירושין' - גלות. כל אותם הימים והנהרות של הדם והדמעות שנשפכו במשך אלפיים שנות גלותנו, לא היו אלא מאחר ולא קבלנו את המסר שהיה טמון בציווי הקב"ה לדבר אל הסלע, אלא קבלנו מסר של הכאת הסלע.

30

אהבה מחייבת יחס מסוג אחר. יהודי מגיע לבית הכנסת ואין לו זמן להתפלל. ראשית, הוא מגיע באיחור. תיכף ומיד הוא מניח תפילין בזריזות מופלאה, ואיכשהו 'משיג' את הציבור בישתבח! את תפילת שמו"ע מתפלל הוא במהירות, וכשהחזן מתחיל 'אשרי' הוא כבר בחצי הדרך הביתה... יתכן שבש"ע לא כתוב שאסור לעשות זאת, אך ודאי שאוהב לא ינהג כך כלפי אוהבו!

פעם שמעתי יהודי שבירך ברכה בחטף - חצאי מילים משובשות. אמרתי לו שזו אינה ברכה. "מה הבעיה" - כך הוא שאל - "שאכלתי ללא ברכה"? "לא" - ענית לו - "אתה פשוט ירקת בפניו של הקב"ה. כביכול זוהי פגיעה אישית בו יתברך!"

11

הקב"ה כה קרוב אלינו, הוא ברא אין סוף עולמות, והכל מתוך התרגשות מופלאה, כדי שלך - היהודי - תהיה פרוסת לחם ותבדך עליה "בדך אתה ה' אלוקינו מלך העולם, המוציא לחם מן הארץ" - כביכול תתן לו נשיקה ואילו אתה נטלת את הפרוסה ומלמלת את הברכה באופן מזולזל. זה פשוט עלבון כביכול לקב"ה! משום כך קורים אסונות רח"ל, כי הקב"ה, כביכול לוקח ללבו את המעשים שלנו!

אם אנחנו נראה לקב"ה יחס של אהבה בקיום מצוותינו - גם הוא ישפיע עלינו שפע אהבתו.

12 תכנה

13 כו"ס

כ, כט ויבכו את אהרן וכל בית ישראל. פירוש, הכתוב מספר לנו בזה שלא היה כל הארבעים שנה רוצח נפש בשוגג שהיה נגלה למחנה לוי, והיה הפרד מביתו וממשפחתו. שאם היה הלא חזרו במיתת אהרן - מת ככהן הגדול - והיה להם לשמות.

ומה דכתיב "בית ישראל" ולא "בני ישראל", הענין שהיה זה בשנת הארבעים בראש חודש אב (לקמן לג, לח) והיו סכורים העם שימותו עדיין בט' באב. במדבר, ולנחם היה להם מיתת אהרן, שגם אהרן יצח אצל משכבותם.

ולא יתמו במדבר הזה לעולם התחיה? משל למלך שזרק צרורות, מה עשה? השליך מידו מרגליות והגביה כולם [מדרש]. אבל בית ישראל - המה הטף והנשים, שעליהם לא היתה הגזירה - המה בכו כולם על מות קדוש ה' לבל לזהבא אותם בארץ. העיל כתיב (פסוק כב) "ויבואו (בני ישראל) כל העדה הר ההר", וכולם שלמים ועומדים ליכנס לארץ (שלא היה בהם אחד מאותם שנגזרה גזירה עליהם) שכבר כלו מתי מדבר - רש"י, היינו לפי האמת שבטל מהם הגזירה, כמו שהביאו תוספות באורך בבבא בתרא דף קכ"א בשם רבינו תם, עיין שם.

ויראו כל העדה כי גזע אהרן. ופירש"י ז"ל ממדרש חו"ל כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד אמרו היכן הוא אהרן, אמרו להם מת, אמרו אפשר מי שעמד כנגד המלאך ועצר את המגפה ישלח בו מלאך המות. מיד בקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל במטה ראו והאמינו. ודבר בעתו אמרתי בזה, דעל כל פנים קושית ישראל לכאורה במקומה עומדת, היתכן שאיש כאהרן שעצר בעד המגפה יגוע וימות. אולם באמת כל המניח בן כמותו כאלו לא מת כי הוא חי וקיים בבניו ועל כן על שאלתם איך מת אהרן הראוהו מלאכי השרת מוטל במטה כלומר חיתו ועצמותו מוטל במטתו השלמה היינו בניו והרי הוא עומד ומשמש אצלנו חכרו לא יסוף מישראל.

5

